

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa : **P. P.**, bývajúceho v Ž., zastúpeného JUDr. T. P., advokátkou v Ž., proti odporkyňi : **Krajskej prokuratúre Prešov**, so sídlom v Prešove, Masarykova 16, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 27 C 166/2011, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 30/2011, takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Krajského súdu v Žiline JUDr. M. B., JUDr. O. B., JUDr. J. B., JUDr. D. C., JUDr. M. D., Mgr. F. D., JUDr. Y. D., JUDr. M. J., JUDr. J. K., J. K., JUDr. E. K., JUDr. J. M., JUDr. I. N., JUDr. M. N., JUDr. V. P., JUDr. P. P., JUDr. F. P., JUDr. M. R., JUDr. V. S., Mgr. Z. Š., Mgr. N. T., JUDr. R. U., JUDr. J. U., JUDr. M. U. a JUDr. D. W., **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 30/2011 (na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 27 C 166/2011).

Sudcovia Krajského súdu v Žiline Mgr. K. B., JUDr. E. Č., JUDr. Z. J., JUDr. E. M., JUDr. L. M., JUDr. A. P., JUDr. T. R., Mgr. M. Š., JUDr. E. Š., JUDr. G. V., **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania vo veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 6 NcC 30/2011 (na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 27 C 166/2011).

O d ô v o d n e n i e

V konaní sp. zn. 27 C 166/2011 Okresného súdu Žilina oznámila sudkyňa JUDr. Jana Scholtzová, že sú u nej dané dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§ 14 ods. 1 O.s.p. a § 15 O.s.p.).

Predseda Krajského súdu v Žiline, ktorému bola vec predložená na rozhodnutie o (ne)vylúčení sudcov Okresného súdu Žilina, túto (po vrátení prípisom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. decembra 2011) znovu predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o (ne)vylúčení sudcov Krajského súdu v Žiline. Uviedol, že z pozície predsedu súdu bez rozhodnutia nadriadeného súdu neprichádza do úvahy postup podľa § 15 ods. 1 veta druhá O.s.p. Do spisu taktiež priložil rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Nc 68/2011 predložené navrhovateľom, v ktorom najvyšší súd riešil otázku vylúčenia sudcov v jeho veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Žiline (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámení sudcov tohto krajského súdu (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu vecí, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska vylúčenia sudcu je právne významným vzťah sudcu buď k prejednávanej veci (o ktorý ide v prípade konkrétneho záujmu sudcu na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (ide oň napríklad v prípade rodinného alebo priateľského vzťahu sudcu k účastníkovi konania), alebo k zástupcovi účastníka konania. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaniu vecí, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) súčasne na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka konania nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci musí rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal

meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania, ktorý zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho prejednávania a rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření hroziaceho rizika, že by vo veci mohol konať a rozhodovať zaujatý – nie nestranný – sudca.

Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej právnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadržal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti

Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúca je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým

vzťahom k veci disponuje.

Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označených sudcov Krajského súdu v Žiline o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Sudcovia Krajského súdu v Žiline uvedení vo výroku 1/ (okrem JUDr. P. P., JUDr. V. P., JUDr. J. K., JUDr. R. U. a JUDr. J. U.), vo vyjadreniach k námietke zaujatosti a ich doplnení svoj pomer k navrhovateľovi špecifikovali ako dlhodobo priateľský (blízky), majúci takú intenzitu, že presahuje rámec bežnej kolegiality pri plnení pracovných povinností a zasahuje aj do ich súkromného života (pravidelné priateľské (kamarátske) stretnutia i za účasti ostatných rodinných príslušníkov, spoločné trávenie času, rôznych pobytov a dovolení). Sudca JUDr. R. U. vo svojom vyjadrení poukázal na súdne konania, trestné oznámenia, sťažnosti a podnety iniciované navrhovateľom voči jeho osobe. Sudkyňa JUDr. J. U. uviedla, že bola so žalobcom v spore o ochranu osobnosti. Tieto uvedené okolnosti zakladajú pochybnosť o nezaujatosti sudcov pre ich pomer k účastníkovi konania tak zo subjektívneho hľadiska, ako aj z hľadiska objektívneho, a len tieto sú spôsobilé naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania veci z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p.

Sudca JUDr. P.P. je ako účastník konania pre tento svoj pomer k veci bez ďalšieho vylúčený z jej prejednávania a rozhodovania.

Vo vzťahu ostatným k sudcom uvedeným vo výroku 1/ (JUDr. V. P. a JUDr. J. K.), ktorí vo svojich vyjadreniach (ich doplneniach) uviedli, že s navrhovateľom sú v „bežnom priateľskom vzťahu“ treba uviesť, že takéto ich vyjadrenie dáva podklad na ich vylúčenie z prejednávania a rozhodovania danej veci len spolu s prihliadnutím na nedávne rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 1 Nc 68/2011 predložené navrhovateľom. Týmto uznesením bola riešená otázka vylúčenia sudcov Krajského súdu v Žiline v inej jeho veci

a Najvyšší súd Slovenskej republiky vyššie spomínaných sudcov z prejednávania a rozhodovania veci vylúčil.

V prípade ostatných sudcov Krajského súdu v Žiline uvedených vo výroku 2/ (okrem JUDr. T. R.), ktorí vo svojich písomných vyjadreniach poukázali na (len) kolegiálny či bližšie neurčený osobný vzťah k navrhovateľovi (bežný priateľský vzťah) a zo vzťahu takejto povahy vyvodzovali buď existenciu, ale i neexistenciu dôvodu vylučujúceho ich z prejednávania a rozhodovania veci, vzal Najvyšší súd Slovenskej republiky na zreteľ, že u takéhoto vzťahu chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vo všeobecnosti sú vzájomné vzťahy sudcov založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec ich vzájomných vzťahov neprekročí tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o ich nezaujatosti. Iba samotná skutočnosť, že navrhovateľ a osobne poznajú, nemôže byť bez ďalšieho dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, lebo sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 O.s.p. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného – priateľského vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Vzťah, ktorý niektorí sudcovia špecifikovali ako „bežný priateľský“ Najvyšší súd Slovenskej republiky posudzoval ako vzťah podobný kolegiálnemu, pretože takto konštatovaný pomer svojou vnútornou obsahovou náplňou nedáva podklad pre odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti relevantné z pohľadu § 14 O.s.p. Len tá skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému majú iní sudcovia kolegiálny, resp. bežný priateľský vzťah nemôže založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O.s.p.

JUDr. T. R. vo svojom vyjadrení poukázala na predchádzajúce rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bola pre svoju konštatovanú zaujatosť vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí žalobcu. V tejto súvislosti treba dodať, že od tohto obdobia nastal pomerne veľký odstup času (posledný uvádzaný prípad vylúčenia je z marca 2009) a vývoj judikatúry (táto zaznamenala posun v posudzovaní vzťahu relevantného pre vznik odôvodnených pochybností podľa § 14 O.s.p. od vzťahu kolegiálneho po v súčasnosti dôvodný bližší priateľský vzťah, je schopný tieto pochybnosti založiť). Vo svojom vyjadrení neuvádza žiadne skutočnosti, ktoré by podľa súčasnej judikatúry odôvodňovali jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania danej veci, naopak uvádza len, že sa cíti zaujatá pre svoj

kolegiálny vzťah so žalobcom. Samotné konštatovanie sudkyne, že sa „cíti zaujatá“ buď vo vzťahu k účastníkovi konania alebo k zástupcovi účastníka alebo že sa zo svojho osobného pohľadu domnieva, že v jej prípade by mohli vzniknúť pochybnosti o jej nezaujatosti, bez ďalšieho nezakladá dôvod pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci, a to najmä nie vtedy, ak okolnosti, z ktorých sudkyňa subjektívne vyvodzuje možnosť vzniku pochybností o jej nezaujatom prístupe, nie sú ničím objektivizované alebo ak objektivne nemôžu viesť k legitímnym pochybnostiam o jej nezaujatosti alebo ak sú vyvážené takými okolnosťami objektívnej povahy, so zreteľom na ktoré jestvuje dostatočná záruka, že iný sudca nachádzajúci sa v rovnakej alebo obdobnej situácii by nemohol byť zaujatý a vylučoval by objektívnu oprávnenosť obavy z nedostatku nestrannosti súdneho rozhodovania. Všeobecné záruky takéhoto charakteru vyplývajú v právnom poriadku Slovenskej republiky predovšetkým z ústavne zakotveného nezávislého postavenia sudcu ako reprezentanta súdnej moci v demokratickej spoločnosti.

Sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a prísediacich v znení zmien a doplnkov. Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu, keď výnimky môžu vyplývať len z naplnenia zákonných predpokladov, ktoré však neboli v prejednanom prípade naplnené.

Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o oznámeniach sudcov Krajského súdu v Žiline uvedených vo výroku 2/, založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk teórie zdania (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska) a v súlade s vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade týchto sudcov nemožno mať objektívne pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré by boli relevantné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Z tohto dôvodu rozhodol tak, že označení sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto o sudcoch Krajského súdu v Žiline rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokoch 1/ a 2/ tohto rozhodnutia.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. februára 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová